

27 Ιουνίου, 1995

[ΑΡΤΕΜΗΣ, Δ/στής]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΑΡΘΡΑ 146 ΚΑΙ 28 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΛΗΤΩ ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ,

Αιτητές,

v.

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΜΕΣΩ
ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ,

Καθ' ου η αίτηση.

(Υπόθεση Αρ. 615/93)

---

*Προσφυγή βάσει του Άρθρου 146 του Συντάγματος — Δικονομία —
Επανάνοιγμα υπόθεσης — Επανάνοιγμα μετά την επιφύλαξη της
απόφασης — Κανόνες και εξαιρέσεις.*

- 5 *Προσφυγή βάσει του Άρθρου 146 του Συντάγματος — Δικονομία — Κα-
τάργηση της δίκης — Θάνατος του αιτητή — Θεωρία και νομολογία
— Διακρίσεις — Η δίκη καταργήθηκε στην κριθείσα περίπτωση.*

10 Μετά την επιφύλαξη της απόφασης στην παρούσα συνεκδικαζό-
μενη με άλλες προσφυγή ο συνήγορος των καθ'ων η αίτηση ζήτησε
από το Δικαστήριο όπως επανόξει την υπόθεση για να τεθεί ενώ-
πιόν του το γεγονός του θανάτου της αιτήτριας, το οποίο κατά την
εισήγησή του καθιστά τη δίκη καταργηθείσα. Ο συνήγορος του αι-
τητή υπέβαλε στο Δικαστήριο ότι βάσει της νομολογίας, μετά την
15 επιφύλαξη της απόφασης η υπόθεση δεν μπορεί να επανανοιχθεί.

Το Ανώτατο Δικαστήριο, απορρίπτοντας την προσφυγή λόγω
κατάργησης της δίκης, αποφάσισε ότι:

- 20 Ο γενικός κανόνας ότι δεν επανανοίγεται η υπόθεση μετά την
επιφύλαξη της απόφασης δεν είναι απόλυτος, αλλά έχει και τις
εξαιρέσεις του. Στην παρούσα περίπτωση το θέμα άπτεται αυτής
ταύτης της δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου και ως εκ τούτου θεω-
ρείται ότι όχι μόνο επιτρέπεται αλλά και επιβάλλεται να εξετασθεί

η ουσία του θέματος.

Είναι η εισήγηση του ευπαίδευτου συνήγορου των καθ'ων η αίτηση ότι το συμφέρον της αιτήτριας είναι προσωποπαγές και με το θάνατό της έπαυσε να υφίσταται. Αντίθετα, ο ευπαίδευτος συνήγορος της αιτήτριας πρόβαλε τον ισχυρισμό ότι επηρεάζονται τα συμφέροντα των κληρονόμων και ως εκ τούτου η δίκη δεν έχει καταργηθεί αλλά πρέπει να συνεχισθεί προς όφελος της περιουσίας της αποθανούσας.

5

Με βάση τις σχετικές αρχές το Δικαστήριο κατέληξε ότι στην παρούσα περίπτωση δεν έχει αποδειχθεί οποιοδήποτε έννομο συμφέρον εκ μέρους των κληρονόμων ή της περιουσίας της αποθανούσας. Το συμφέρον της αποθανούσας αιτήτριας ήταν προσωποπαγές και με το θάνατό της έπαυσε να υφίσταται μέχρι της συμπλήρωσης της δίκης με την έκδοση απόφασης.

10

15

Η προσφυγή απορρίπτεται χωρίς έξοδα.

Αναφερόμενες υποθέσεις:

Chrysostomides v. Greek Communal Chamber (1964) C.L.R. 397,

20

Kontoyiannis v. Greek Communal Chamber (1966) 3 C.L.R. 313,

Evripides v. Republic (1984) 3 C.L.R. 1571.

25

Αίτηση.

Αίτηση σε προσφυγή για επανάνοιγμα της υπόθεσης για να τεθεί ενώπιον του Δικαστηρίου το γεγονός του θανάτου της αιτήτριας, το οποίο καθιστά κατά την εισήγηση των καθ'ων η αίτηση τη δίκη καταργηθείσα.

30

A. Σ. Αγγελίδης, για την Αιτήτρια.

35

Γ. Στυλιανίδης, Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για τους Καθ'ων η αίτηση.

A. Κωνσταντίνου, για το Ενδιαφερόμενο μέρος.

40

Cur. adv. vult.

ΑΡΤΕΜΗΣ, Δ.: Μετά την επιφύλαξη της απόφασης στην παρούσα συνεκδικαζόμενη με άλλες προσφυγή ο συνήγορος των

καθ' ων η αίτηση ζήτησε από το Δικαστήριο όπως επανοίξει την υπόθεση για να τεθεί ενώπιόν του το γεγονός του θανάτου της αιτήτριας, το οποίο κατά την εισήγηση του καθιστά τη δίκη καταργηθείσα. Ο συνήγορος της αιτήτριας υπέβαλε στο Δικαστήριο ότι βάσει της νομολογίας, μετά την επιφύλαξη της απόφασης η υπόθεση δεν μπορεί να επανανοιχθεί.

Θεωρώ ότι το επιχείρημα του συνήγορου της αιτήτριας δεν ευσταθεί στην παρούσα περίπτωση. Ο γενικός κανόνας ότι δεν επανανοίγεται η υπόθεση μετά την επιφύλαξη της απόφασης δεν είναι απόλυτος, αλλά έχει και τις εξαιρέσεις του. Στην παρούσα περίπτωση το θέμα άπτεται αυτής ταύτης της δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου και ως εκ τούτου θεωρώ ότι όχι μόνο επιτρέπεται αλλά και επιβάλλεται να εξετασθεί η ουσία του θέματος. Ως εκ τούτου απορρίπτω την ένσταση αυτή και θα προχωρήσω στην εξέταση του ενώπιόν μου εγειρόμενου θέματος.

Είναι η εισήγηση του ευπαιδευτου συνήγορου των καθ' ων η αίτηση ότι το συμφέρον της αιτήτριας είναι προσωποπαγές και με το θάνατό της έπαυσε να υφίσταται. Αντίθετα, ο ευπαιδευτος συνήγορος της αιτήτριας πρόβαλε τον ισχυρισμό ότι επηρεάζονται τα συμφέροντα των κληρονόμων και ως εκ τούτου η δίκη δεν έχει καταργηθεί αλλά πρέπει να συνεχισθεί προς όφελος της περιουσίας της αποθανούσας.

Ο Στασινόπουλος στο "Δίκαιο Διοικητικών Πράξεων" (1951) σελ.375 αναφέρει τα ακόλουθα:

"Η έκλειψις του αντικειμένου της πράξεως επέρχεται είτε διά του θανάτου του προσώπου, εις ό αφεώρα, είτε διά της εκλείψεως του πράγματος, το οποίο ως εκ της φύσεώς της είναι προωρισμένη να παρακολουθή η πράξις. Εις την πρώτην περίπτωσιν, υπάγονται αι προσωποπαγείς πράξεις ... Προσωποπαγείς πράξεις είναι οι διορισμοί δημοσίων υπαλλήλων ... ως και γενικώς πάσα πράξις, διά την έκδοσιν της οποίας ελήφθησαν υπ' όψιν στοιχεία και προϋποθέσεις συνδεδεμένοι προς το πρόσωπον, επ' ονόματι του οποίου εξεδόθη. Διά του θανάτου του προσώπου τούτου, λήγει η ισχύς της πράξεως, τα δ' έννομα αποτελέσματα αυτής δεν είναι δυνατόν να συνεχισθώσιν έναντι των ειδικών ή καθολικών διαδόχων του προσώπου τούτου. Η λήξις όμως αυτή δεν κωλύει την περαιτέρω παραγωγήν νέων νομικών συνεπειών, αίτινες είναι δυνατόν να προκύψωσιν εκ της μέχρι τούδε ισχύος της πράξεως και των ένεκα ταύτης δημιουργηθεισών καταστάσεων και σχέσεων, ως

- το δικαίωμα ετέρων προσώπων συγγενών του υπαλλήλου, προς απονομήν συντάξεως, απονομήν βοήθηματος κ.λ.π. Αλλ' αι νομικαί αύται συνέπειαι δεν αποτελούν συνέχισιν της ισχύος της ληξιάσης πράγματι πράξεως, αλλά νέας σχέσεις, αίτινες επί ιδίων διατάξεων του νόμου και επί ιδίων ενδεχομένων αυτοτελών διοικητικών πράξεων στηρίζονται." 5
- Στο πιο πάνω απόσπασμα έγινε αναφορά στην *Chrysostomides v. The Greek Communal Chamber* (1964) C.L.R. 397. Επίσης στην "Αίτηση Ακυρώσεως" του Θ. Τσάτσου, 3η Έκδοση, σελ.369 αναφέρονται τα ακόλουθα: 10
- "Διαπιστουμένου όμως του θανάτου του αιτούντος, εις το Συμβούλιον της Επικρατείας ανήκει να κρίνη κατά πόσον η συμμόρφωσις της διοικήσεως προς την ενδεχομένην απόφασιν αυτού άγει ταύτην, δηλαδή την διοίκησιν, εις ενέργειαν συνδεομένην προς προσωποπαγές συμφέρον του αιτησαμένου την ακύρωσιν της προσβληθείσης πράξεως, μη νομιμοποιουμένων των κληρονόμων αυτού. Εν τοιαύτη περιπτώσει η περί ακυρώσεως αίτησις αποβαίνει απαράδεκτος λόγω ελλείψεως εννόμου συμφέροντος." 15 20
- Περαιτέρω, στο Σύγγραμμα Ν. Νίκα "Το Έννομο Συμφέρον" (1981) αναφέρεται ότι "ο θάνατος του διαδίκου καταργεί τη δίκη μόνο στις περιπτώσεις που η υπόθεση έχει προσωποπαγή χαρακτήρα". Τέλος, στα Πορίσματα Νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας, 1929-1959, Έκδοση 1969, στη σελ. 273 αναφέρονται τα ακόλουθα: 25
- "Θανόντος του αιτούντος, νομίμως συνεχίζεται παρά των κληρονόμων αυτού η δίκη εφ' όσον ούτοι κέκτηνται ίδιον συμφέρον προς συνέχισιν του δικαστικού αγώνος: 574 (36), 232 (57), 139 (57) 104 (57), 31 (57), 926 (57), 627(56). Αν όμως το αντικείμενον της δίκης είναι προσωποπαγές ή δεν υπάρχουν πρόσωπα, άτινα να εμφανίζωνται ίνα συνεχίσουν την δίκην, τότε αύτη κηρύσσεται κατηργημένη: 1911 (50), 1883 (50), 2171 (51). 321 (42), 560 (49) κλπ. Λόγω θανάτου η δίκη δυνατόν να διακοπή μέχρι νομίμου επαναλήψεως της: 2159 (59)." 30 35
- Στην υπόθεση *Chrysostomides v. Greek Communal Chamber* (πιο πάνω), όπου ο θάνατος του αιτητή κατά τη διάρκεια της διαδικασίας της προσφυγής θεωρήθηκε ότι είχε σαν αποτέλεσμα να καταργηθεί η δίκη, αναφέρθησαν μεταξύ άλλων και τα ακόλουθα στη σελ.402: 40

"In my opinion in view of the aforesaid requirement of interest under Article 146.2, it follows that the consequences of the death of an applicant in a pending recourse, such as this, should be as follows: Where in spite of the death there exists, in relation to the subject-matter of such recourse an existing legitimate interest, vested in the heirs of applicant as their own, which has been directly and adversely affected then the recourse may be continued by the heirs. If there is not so, then the recourse is abated."

10 Όσον αφορά το συμφέρον των κληρονόμων για τη συνέχιση της προσφυγής λέχθησαν τα ακόλουθα στη σελ.405:

"Counsel for applicant, in this case, has tried to base his allegation, that a proprietary interest of their own has vested in the heirs of the deceased for the continuation of the recourse, on para.6 of Article 146 which gives the right to a successful applicant to claim damages as a result of a judgment under para.4 of the same Article.

.....

20 In my opinion, this is not correct. First of all, para.6 itself of Article 146 seems to imply by its very terms the existence in life of the person in respect to whom restitution is to be made and damages appear to be only an eventual mode of restitution."

25 Οι αρχές στην *Chrysostomides* (πιο πάνω) υιοθετήθηκαν στην υπόθεση *Kontoyiannis v. Greek Communal Chamber* (1966) 3 C.L.R. 313, όπου ο αιτητής υπέβαλε ότι αν η προσφυγή αποφασιζόταν υπέρ του αιτητή, ακόμη και μετά το θάνατό του, τότε οι κληρονόμοι του θα εδικαιούντο τη διαφορά μεταξύ του μισθού του και της σύνταξής του για τον ουσιώδη χρόνο. Λέχθησαν τα ακόλουθα στη σελ.316:

35 "But this could only be a right to damages vesting in the estate as a result of the outcome of the recourse, and as I have already found in *Chrysostomides and The Greek Communal Chamber* (supra) such a right does not suffice to vest in the heirs a legitimate interest of their own, for the purpose of the proceedings being continued in spite of the death of an Applicant."

40 Πάνω στις ίδιες γραμμές αποφασίστηκε και η υπόθεση *Evripides v. The Republic of Cyprus* (1984) 3 C.L.R. 1571, από την οποία προκύπτει ότι η συνέπεια του θανάτου είναι ότι, αν οι ίδιοι οι κληρονόμοι έχουν ίδιο έννομο συμφέρον τότε η προ-

σφυγή μπορεί να συνεχισθεί, διαφορετικά η δίκη καταργείται.

Με βάση όλες τις πιο πάνω αρχές έχω καταλήξει ότι στην παρούσα περίπτωση δεν έχει αποδειχθεί οποιοδήποτε έννομο συμφέρον εκ μέρους των κληρονόμων ή της περιουσίας της αποθανούσας. Το συμφέρον της αποθανούσας αιτήτριας ήταν προσωποπαγές και με το θάνατό της έπαυσε να υφίσταται μέχρι της συμπλήρωσης της δίκης με την έκδοση απόφασης.

5

Ως συνέπεια των πιο πάνω η προσφυγή απορρίπτεται ως καταργηθείσα. Δεν εκδίδεται διάταγμα για έξοδα.

10

Η προσφυγή απορρίπτεται χωρίς έξοδα.